

Idegen forma, idegen anyag Sevilla történeti központjában

Parazita vagy szimbionta? - Kölcsönhatások egy város életében

Metropol Parasol és Torre Sevilla

Sevilla, Spanyolország

TDK – Kortárs építészetelmélet szekció

Rácz Henriett

Konzulens: Marosi Bálint

2016. november 1.

Tartalom

Versengés vagy békés együttélés?	3
Az első találkozás	3
Identitáskeresés	5
Múltbeli átalakulások	6
A megoldást jelentő végső állapot?	9
Látszati parazita effektus	12
Megváltozott téri szituáció, referenciapontok	17
A város új reklámcikkei.....	19
A létrejött új egyensúlyi állapot.....	20
Hivatkozások	22
Forrásmegjelölés	24

Versengés vagy békés együttélés?

Parazita vagy **szimbionta**? Ami az élővilágban oly egyszerűen szétválasztható és megválaszolható, történeti városszövetek kortárs építészeti beavatkozásai esetén annál összetettebb kérdéskör. Populációk kölcsönhatása alatt különböző fajok egyedeinek egymásra hatását érti a biológia [1]. Az egyedek közti kapcsolatok közvetett és közvetlen módon is jelentkezhettek, akár csak egy város épületállományának különböző korú, stílusú elemeinek egymással kialakított kapcsolatrendszerében. Az évszázadok alatt kialakult városi szerkezetbe való beilleszkedésük mértékén múlik a „**vérfrissítés**” sikeressége és a **kiegyensúlyozott együttélésük**. Tanulmányomban Sevilla városképét az elmúlt 10 év során leginkább megváltoztató, mára már emblematikus épületekkel, reurbanizációs beavatkozásokkal, a Metropol Parasol-lal és a Torre Sevilla-val foglalkozom.

Az első találkozás

2008 februárjában, családi utazás során találkoztam először szemtől szemben az akkor még csak kibontakozóban lévő, de már markánsan környezete fölé magasodó építménnyel, a Metropol Parasol-lal. 15 évesen még laikus, de építészet iránt érdeklődő fiatalként csodálattal szemléltem az építési területet és a semmiből kiemelkedő beton tornyokat a körjük sokszög alakban elhelyezett fa gerendákkal. Sejtésem sem volt, milyen folyamatnak lehetek a szemtanúja,

Sevilla városának műholdképe a két elemzendő épülettel

/Google Earth/

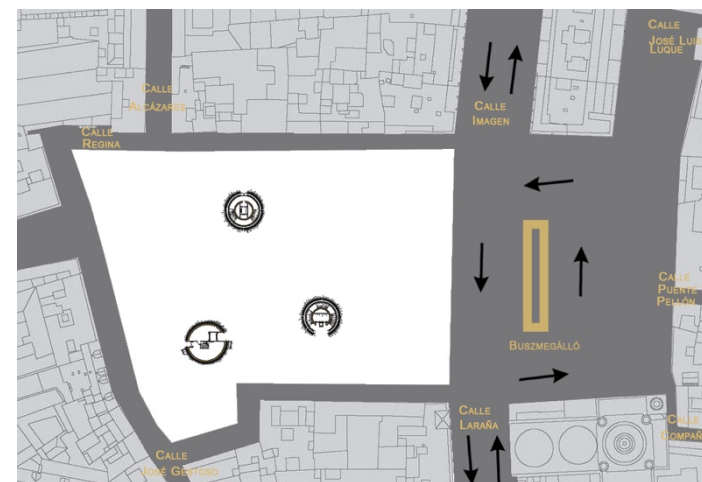

A Plaza de la Encarnación 2008 februári állapota a Calle

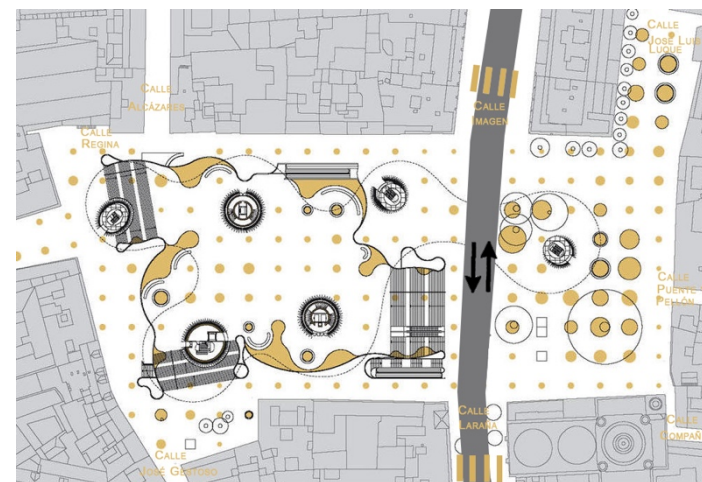
Alfonso XII felől

/saját fotó/

milyen célt szolgálhatnak majd egyszer az óriás tömbök. Csupán egy plakát mutatta a tér jövőbeli **vízióját**, amint az akkoriban is működő két sávos utat hatalmas legyezőszerű rácsszerkezet íveli át. A látványterv **futurisztikus, amorf** formavilága és az építmény - melyről még el sem tudtam képzelni, miként válhat a saját szememmel látott az állapotból valósággá – finoman szólva sem hagyott hidegen. Kérdések és kételyek sora vetődött fel bennem, s olyan mértékű kíváncsiság, melyet még nem tapasztaltam. Több helyen megfordultam már Európában, de nem gondoltam volna, hogy a rám legnagyobb befolyást gyakorló kortárs épülettel Spanyolország mindössze negyedik legnagyobb, de jelentős **történelmi múlttal** rendelkező városában, Sevillában találkozom. Az élmény ráadásul váratott magára. Az első napokban megismertem a város fő nevezetességeit, melyekkel turistakönyvek lapjain is találkozhat az ember, kanyargós, szűk kis utcáit, az igazi andalúz kultúra hozzávalóit. A bevásárló utcákban való hosszas időzés után lyukadtunk ki a forgalmas, XII. Alfonzról elnevezett útra (*Calle Alfonso XII*). Ezen a ponton már érzékelhető volt a változás a városi szövetben. Az út egy része lekerítve építési területet sejtetett. Tovább haladva a Laraña névre keresztelt útszakaszon már csak az autós és buszos forgalom terét hagyták szabadon, s ez volt az a pillanat, mikor elém tárultak a két háztömbnyi területen kiemelkedő tornyok. Mindenáron figyelemmel szerettem volna kísérni a tér változásait, s már ekkor tudtam, hogy így vagy úgy, de ebbe a városba még visszatérek...

A Plaza de la Encarnación megközelíthetősége, infrastruktúrája és az épülő tornyok 2008-ban

A Plaza de la Encarnación megközelíthetősége, infrastruktúrája az építkezés után, 2012-től

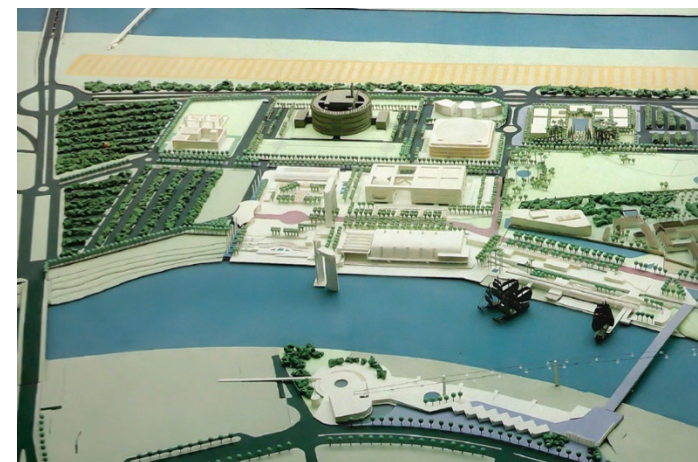
A következő alkalomra egy évvel később, 2009 februárjában került sor, mikor hasonló látogatást tettem Sevillában. Az akkor látottak után egy kis csend következett egészen 2014 nyaráig, mikor a **várossziluettről** bennem kialakult kép új elemekkel bővült, jelentősen átfórmálva addigi benyomásomat. Az újabb impressziót nemcsak a Plaza de la Encarnación fölé magasodó hatalmas „napernyők” alakították ki, hanem a sűrű városszövetből a Guadalquivir folyó partjára kiérve egy épülő felhőkarcoló látványa is. A 2000-es évek végéig csendes, egykori kézműves műhelyeiről, iparáról híres Triana lakónegyed és az 1992-es Világkiállítás közti partszakasz markánsan kijelölődött egy kortárs toronyépület által. A város karakteres „egyedeket” illetett üresen kínálkozó területeire, melyek elhelyezkedésük, kiterjedésük szempontjából is ellentmondanak egymásnak, mégis mindkét esetben olyan érzést kelthetnek a látogatóban, mintha saját és környezetük határait is feszegetnék.

Identitáskeresés

A Plaza de la Encarnación, azaz a „Megtetesülés tere” 1,5 hektáron terül napjaink Sevillájának történelmi és gazdasági központjában, melyet nyugat-keleti irányban a Calle Laraña és Calle Imagen főutak szelnek keresztül. A terület folyamatos változásokon ment keresztül az idők folyamán, keresve identitását és a megfelelő funkciót maga számára. A városba nyugati irányból beérkező A-49 jelzésű főút az Isla de la Cartuja-t, a kolostoráról elnevezett „Karthauzi rend

Az épülő Torre Sevilla a folyó túlsó partján
/saját fotó/

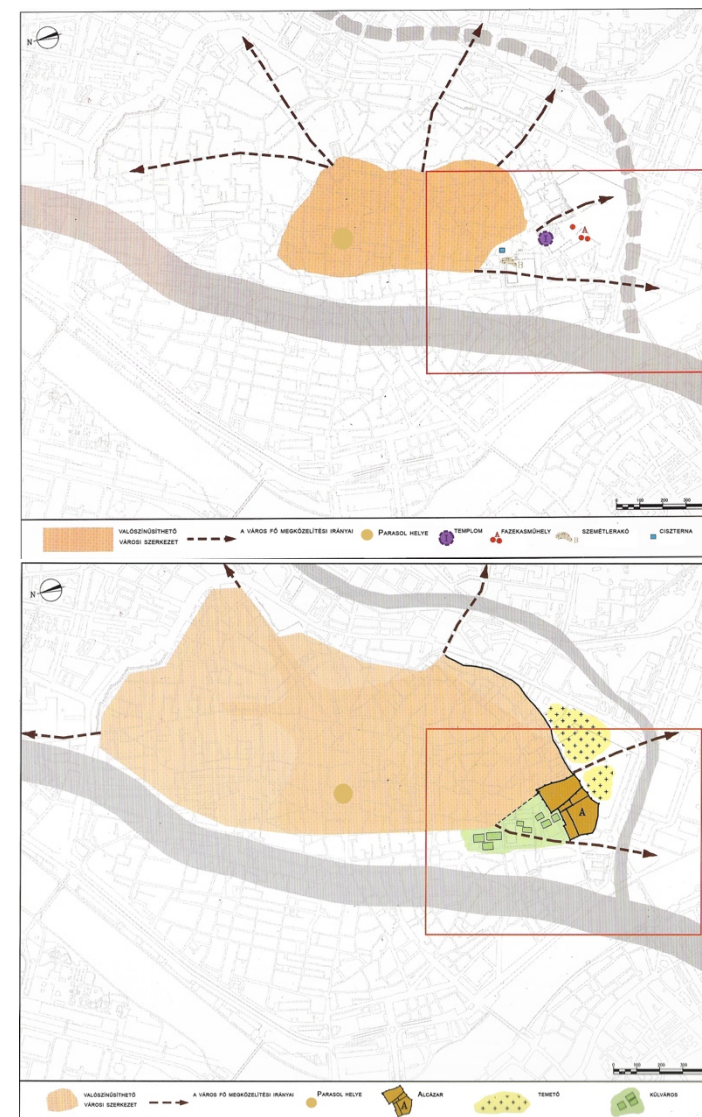

Az EXPO92 makettjének részlete
/https://blognavegacion.wordpress.com/tag/expo92/ /

szigetét” és a Triana városnegyedét választja el egymástól, megmutatva két különböző kiépítettségű és történelmi múlttal rendelkező városrész határát. A karthauzi kolostort leszámítva Sevilla északnyugati részén elhelyezkedő sziget kevesebb, mint 30 éves múltra tekint vissza. A terület városközponttól távolabb eső helyzete miatt nem is kapcsolódott be a város vérkeringésébe hosszú évszázadokon át, s az 1992-ben megrendezett EXPO is csak **alkalmi felpozsdulást** eredményezett.

Múltbeli átalakulások

Bética római provincia **városfalának** északi kapuja is a mai Plaza de la Encarnación közelébe tehető a leletek alapján. Később az abbaszida-dinasztia Isbiliya névre hallgató városának fala is feltehetően a közelben húzódott [2]. A középkorban a város északi irányú terjeszkedése során a terület egyre inkább központi helyzetbe került. Az Encarnación, azaz megtestesülés elnevezést a feltehetően 1591-ben alapított Convento de la Encarnación templomegyüttesről kapta [3]. Az 1700-as években került az ekkor még visszafogott méretekkel bíró térre a város legnagyobb márvány szökőkútja, mely innentől kezdve fontos **helymeghatározó** szereppel rendelkezett, találkozási pontként szolgált. A templom bontása 1810-ben kezdődött meg statikai okok miatt, helyén 1842-ben megalakult a város vásárcsarnoka. Zárt, **kötött rendszerű** fa szerkezetű piac létesült a helyszínen, s ettől a ponttól kezdve nevezhető a tér a város kereskedelmi **fókuszpontjának**. A XIX. század városmegújító tendenciái Sevillát

Ishbiliya kiterjedése a X. és XII. században

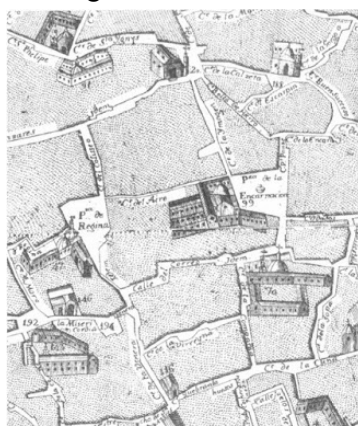
/Tabales. El Alcázar de Sevilla/

is elérték. A város terjeszkedése és ezáltal kialakuló közlekedési problémák miatt az úthálózat bővítésére, széles sugárutak nyitására terelődött a hangsúly. 1861-1868 közé tehető Európa egyik leghosszabb városfalának kapuépítményeikkel együtt történő elbontása [4]. A több, mint 20 átkelési lehetőségből, mára csak a 4 legnagyobb jelentőséggel bíró városkapu maradt fenn, melyek napjainkban a belváros területére esnek. Korábbi szerepüket elvesztve a középkori város szimbólumaivá váltak. A periféria és a központ összekötésére többek között a Plaza de la Encarnación-on vezették keresztül a város egyik nyugat-keleti irányú főútját, mely a piaccsarnok részleges lebontását is magával vonzotta. A tér újra tervezése megkezdődött. 1973-ban a csarnok maradék hajói is lebontásra lettek ítélve, az árusokat pedig a telek sarkára ideiglenes pavilonokba költöztették, mint utólag kiderült 37 évre...

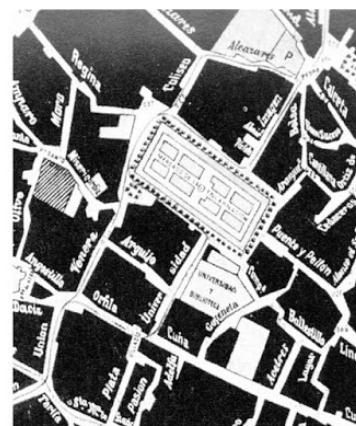
A tér déli oldalán kialakított szökőkút
/https://vostokproject.com/

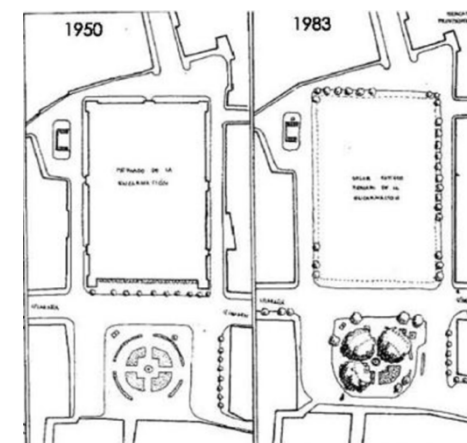
1769

1845

1890

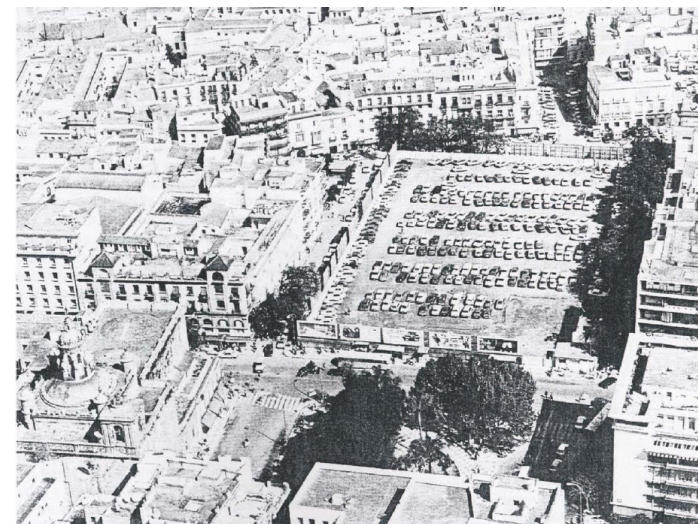

A Plaza de la Encarnación változása funkció és téralakítás szempontjából
/https://thefakeplasticree.blogspot.hu és https://launa.blogspot.hu/

Az idő múlásával, az árusok átköltöztetésével a zóna erősen elhasználódott, elhanyagoltá vált, autóparkolóként és buszvégállomásként funkcionált. Noha az 1990-es években újra felmerült a tér megújításának lehetősége föld alatti parkoló telepítésével, de a hirtelen ötleteket ugyanilyen gyorsan el is vetették amint a megvalósításra terelődött a gondolat. 2003-ban megkezdődött földmunkák során római kori leletek kerültek felszínre, melyek a korábbi ötleteket romba döntötték.

Szintén az 1980-90-es évekre visszanyúló **urbanizációs folyamat** indult meg a városközponttól légvonalban körülbelül 1,5 km-re található Isla de la Cartuja-n. 1989-ben kezdődött az 1992-es világkiállítás szervezése, melyhez megfelelő méretű területet a városközpont sűrű beépítettsége miatt, attól belátható távolságon belül, a Guadalquivir folyó és mellékága által körül ölelt, addig szinte érintetlen szigeten lehetett csak elképzelni [5]. A fél év alatt nagyjából 40000 látogatót számláló tematikus park októberi kapuzárása után a sziget pavilonjaival együtt hosszas hanyatlásnak indult.

Hét év elteltével vette kezdetét a sziget déli csücskének urbanisztikai **revitalizációs** kérdése a szolgáltató szektor erre a területre való kihelyezésének lehetőségével. A '92-es pavilonok életben tartása, esetleges újra nyitása egy bevásárló- és szórakoztatóközpont telepítésével egyidejűleg tűnt lehetséges célnak. Az évek teltével a 2006 júliusában elfogadott általános **szabályozási tervezet**, azaz a Plan General de Ordenación Urbana (PGOU) értelmében a felmerült megannyi funkció csak egy tömegben formálódhat meg a területen [6].

Parkolóként használt tér
[/https://elblogdefarina.blogspot.hu/](https://elblogdefarina.blogspot.hu/)

Régészeti ásatások az 1990-es években
[/https://vostokproject.com/](https://vostokproject.com/)

A szabályzat következményeképpen és a város **modernkori identitásának** keresésére hivatkozva a vezetés egybehangzóan egy magasságával kiemelkedő építményre tette le voksát, mely első lehetne a XXI. századi Sevilla „**városkapui**” közül. A hosszútávú városfejlesztési projekt további lehetőségként magában foglalta volna további 3 magas építmény, nevesítve felhőkarcoló, létesítését a város másik 3 jelentős, autós megközelítés szempontjából meghatározó **csomópontjában** (a város keleti pontjában található egykori Cruzcampo sörgyár területén, a délkeleti Hytasal zónában és a déli Bulevar de Bellavista szomszédságában).

A megoldást jelentő végső állapot?

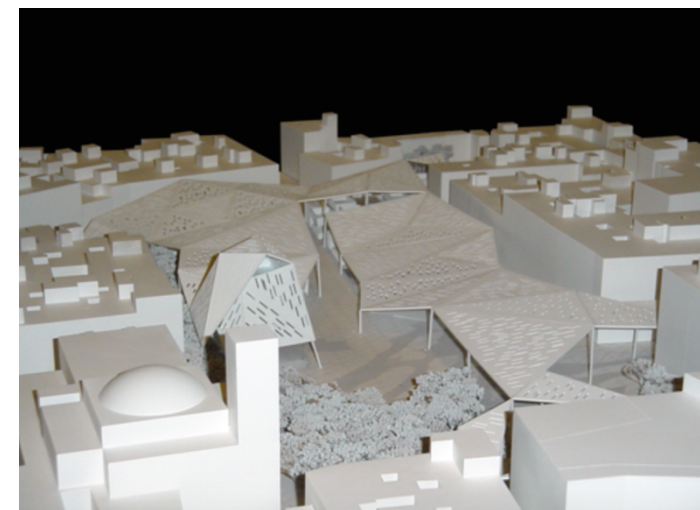
A 2000-es évek közepén az önkormányzat nemzetközi ötletpályázatot hirdetett meg mindkét fejlesztési területre, melynek eredményeül megoldást szerettek volna kapni a Plaza de la Encarnación árusainak ideiglenes helyzetének megszüntetésére, a nemrégiben felszínre került római kori maradványok kiállítására és fejlődő övezetté szerették volna alakítani a magára maradt területet, akárcsak az Isla de la Cartuja, az EXPO92 déli pontját. Olyan projektek beérkezését várták, melyek nem csak az adott városrész számára hoznának hasznot, hanem egész Sevilla iránti **figyelmet felkeltik**.

A köztéri park kialakítására létrehozott pályázatra 65 pályamű érkezett, s a nemzetközi arculatot olyan nevek is erősítették a zsűriben, mint Toyo Ito, Herzog & de Meuron és a sevillai egyetem építészmérnöki karának néhány képviselője

Opera-Carlos Infantes a Plaza de la Encarnación tervpályázatára beadott tervének makettje

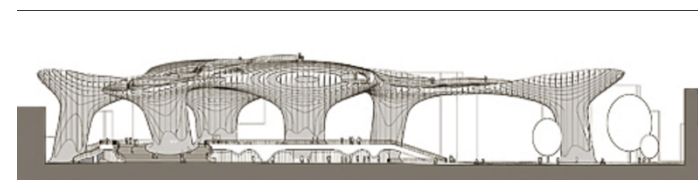
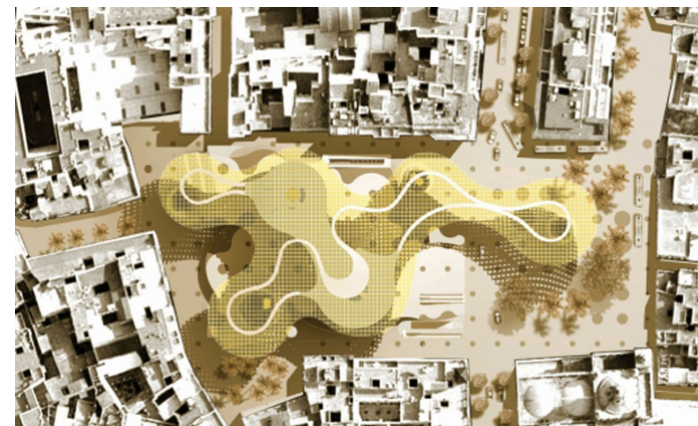
[/www.flickr.com/](http://www.flickr.com/)

A dmp arquitectura építésziroda a Plaza de la Encarnación tervpályázatára beadott tervének makettje

[/www.danielmarti.es/](http://www.danielmarti.es/)

[7]. A **sokoldalú**, több funkciót magában foglaló, Jürgen Mayer német építész Metropol Parasol terve lett a nyertes, mely tervek nem csak **meghökkenítő** acél szerkezetű **térinstallációjával** emelkedett ki, hanem 33 millió euros költségvetésével is. Fő koncepcióját 4 szint létrehozása alkotja, melyek 6 „napernyőbe” és azok köré telepítve jelennek meg. A -1. szinten az Antiquarium helyezkedik el, mely eredeti helyén teszi lehetővé az archeológiai leletek bemutatását. A 0. szint fedett tér, kapcsolatot teremt a tér és a környező utcák, Calle Puente y Pellón és Calle Regina között. Ugyancsak itt kap helyet a több, mint 800 m²-en elterülő kereskedelmi terület 40 árusítóhely kialakításával és az ehhez szükséges kiszolgáló terekkel, úgy mint raktárak, öltözők, áruátvételi hely. Az 1. szint a platformra emelt közterület a maga 3000 m²-es **impozáns** „napernyők” által fedett terével, melynek megközelítése szintén **grandiózus** lépcsőkön keresztül és mozgólépcsővel történik. A 2. szinten pedig a város új **attrakciója**, 23-26 m magasságban elhelyezkedő panorámaterasz található kitűnő rálátással a Giraldera és az egész városra, mely azelőtt csak a környező házak lakosainak volt a kiváltsága. A beállt téri struktúrába, a zárt háztömbök síkjait tiszteletben tartva, de a teret teljes egészében behálózva bátorságával új téri helyzeteket hoz létre, melyeken keresztül **új nézőpontokból** tekinthetünk az őt kibontakozni hagyó régire. Központi elhelyezkedése és kinyúló „karjai” által elkerülhetetlenül szorosabbá fűzi a viszonyt az ember és a tér, valamint a **régi** és **új** között, az **összefonódás** szándékával.

Jürgen Mayer nyertes Metropol Parasol terve
/https://vostokproject.com és
https://elblogdefarina.blogspot.hu/

A „gomba” **beágyazódás**ával szemben az Isla de la Cartuja üresen álló déli pontján egészen más téri szituációban egy új elem **letelepítés**ére került sor, mely megörökölte annak lehetőségét, hogy környezetét saját szájíze szerint alakítsa. 2006 novemberében a Cartuja déli kapujának megjelölésére bemutatott toronypályázatok első 3 helyezettje formájával és magasságával is kiemelkedő építmény, melyek innovatív technológiáival és a globalizáció minden hátrányával együttvéve Sevillára lettek szabva megalkotóik szerint. A perui származású Bernardo Fort-Brescia L-alakú felhőkarcolója, a madridi Alejandro Zaera flamenco táncosra emlékeztető építménye és az argentin César Pelli legalacsonyabbnak bizonyuló, egyszerű, egyenes toronyteste közül az utóbbi, a kezdetben tervezőjének nevét (*Torre Pelli*) viselő, majd Torre Sevilla névre keresztelt épület került ki győztesként [8]. Tervezője céljaként tűzte ki egy nem túl magas (*180 m*) torony tervezését a Giralda városába a klasszikus torony értelmezést alapul véve. A 43 emeletes, elliptikus alaprajzú, betonszerkezetű és teljes egészében üveghomlokzatú torony több 10000 m² irodát, szállodát, parkolóházat és panorámateraszt foglal magában, s így Andalusia első, Spanyolország hetedik legmagasabb épületévé vált. A program kiegészítéseként további két, egyenként 3 emeletes, részben földbe süllyesztett, zöld tetővel ellátott, a torony tövéből húzódó bevásárló- és szórakoztatóközpont kialakítására is sor kerül napjainkban. A toronytól kiinduló tágas tér a földfelszínből kiemelkedő tömbök közelében beszűkül, arányaival **városias** bevásárlóutca hangulatát és **térérzet**ét idézi meg. A beruházás további EXPO területek rendezését vonja

Az első 3 helyezett felhőkarcoló pályamű

Fent: Bernardo Fort-Brescia L tornya

Középen: Alejandro Zaera „táncoló” tornya

Legalul: César Pelli nyertes tornya, a Torre Sevilla
[/https://elpais.com/](https://elpais.com/)

maga után, tiszta, átlátható folyómenti sétányt adva a város életének napjaink dzsungelként benőtt, elhagyatott állapotával szemben. Nyugati városszéli elhelyezkedése, de jól kiépített infrastruktúrája és helyreállított közeli környezete által **összeköt** és **elválaszt**. A város mindennapjaiba történő **becsatlakozás** és a közvetlen **összeköttetés** érdekében egy újabb híd kiépítése is felmerült a kezdődő környezetrendezés mellett, mely ugyan a meglévő Puente Cachorro-tól nem messze lenne újabb **átkötési pont**, de jelentős terhet venne lenne annak gépkocsiforgalmából, mely napjainkban a északnyugatról beérkező tömeg teljes egészének bevezetését és szétosztását végzi. A Plaza de Armas buszvégállomás északi pontját kötné össze a Torre Sevilla autósforgalmával, s a gyalogosok számára is lehetőséget ad egy zöldebb környezetbe való megérkezésre. A fejlesztés e része még eldöntetlen kérdés, megvalósulásának mértékében generál eddig kihasználatlan helyen új téri szituációkat, **keretbe foglalja**, övezi a régit.

Látszati parazita effektus

Az elemzett két épület funkciói önmagukban és együttesen is megállják helyüket, de a körítés némely esetben már annál zavarosabb... Akár összefonódásról, akár összekötő és elválasztó szerepről legyen szó, kijelenthető, ezt újszerű megjelenéssel teszik. Megjelennek **a dimenzióbeli extremitások**: egyik irány főiránnyá értékelődik fel, melyhez képest az épületek másik

A Torre Sevilla átalakítás alatt álló partszakasza 2015-ben

/ www.servihabitat.com/torresevilla/

A Torre Sevilla-hoz kapcsolódó épülettömbök közti
beszűkülő tér látványképe

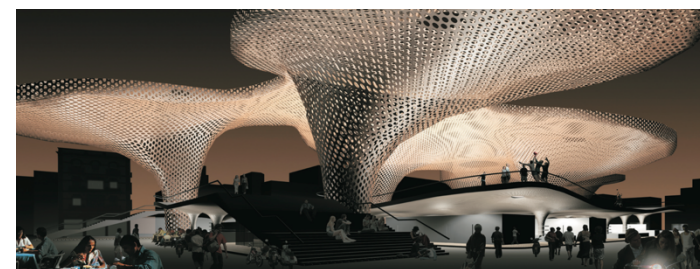
/ www.servihabitat.com/torresevilla/

dimenziója eltölpül. Ennek eredménye a hosszan elnyúló kiterjedéssel rendelkező, terjengő Metropol Parasol és a várossziluettből kiemelkedő, alaprajzában szinte pontszerűvé redukálódott Torre Sevilla.

Honnan származik ez a gombára emlékeztető, **terjengős**, organikus formavilág, melyet egy klasszikus történeti városi környezetbe egyszerűen injekció módjára **önkéntesen befecskendezett** az építész?! A napernyők hatalmas méreteikkel jóval kimagasodnak az őket szegélyező házak párkányai közül. Kígyózó alakzatuk belengi az egész teret, átvezet a leszűkített, de autós forgalmat megengedő út felett. Akárcsak a **parazita** élőlények, rátelepedik környezetére, uralja azt. Ugyanakkor amorf formáinak köszönhetően kontextus nélkül **léptéktelenné** válna, számomra ugyanúgy elképzelhető lenne egy múzeum kiállítóterét betöltő installációként, mint közel 30 m magas építményként. Nagyságrendet egyedül az évszázadok során kialakított háztömbök adnak neki, mivel az újonnan létrehozott, megemelt köztér és az oda felvezető lépcső is túlzó, már-már **városi léptéket felülmúlónak** mondható.

A **kontraszt** legjobban a tér részleteiben, vagy éppen a részletezettség hiányában érzékelhető. A távlati fotók eltusolják az építmény kidolgozottságának hiányosságait, de egyre közeledve, folyamatosan szembe ütközünk velük. Noha a hatalmas gombák „kikerülték” a római kori leleteket, de az egykori vásárcsarnokkal szemben elhelyezett márványkútnak nem járt ki a központi szerep. Szerényen meghúzódik a hatalmas tönkök mögött, mára inkább csak anekdota, melyről csak az érdeklődők vagy helybéliek tudnak. Barokkos stílusa,

Jürgen Mayer tervének eredeti és megvalósult változata

részleteinek gazdagsága jól ellenpontoszza a sima felületű, de a kivitelezés nehézségeinek és a hatalmas méreteknek köszönhetően nem túl igényesen megmunkált beton tönköket.

A kezdeti látványtervek **filigrán acél** szerkezetéhez képest statikai okokra visszavezethető szerkezetvastagság növekedés és anyagváltás átbillentette az épületegyüttest a nyomasztó, nehézkes kategóriába. A laminált **fa** elemek **tömörségének** köszönhetően már szűrt fény sem áramlik be a tér közepére, mely egy részről ideális lehet egy olyan déli városban, mint Sevilla, azonban megszünteti az átláthatóságot, a tájékozódás lehetőségét. A járókelő eltöpreng a körülötte kígyózó tömbök között, hirtelen egy teljesen más dimenziójú térbe csöppenünk.

Hasonlóan kicsinek érezhetjük magunkat az akárcsak távolból meglátott Torre Sevilla által, mely **karóként** magasodik ki a semmiből maga mögött derékmagasságban hagyva Sevilla környező dombjait. Alejandro Zaera, a Torre Sevillara kiírt tervpályázat egyik résztvevőjének kijelentése, miszerint „*A Giralda túlságosan magányos. Szüksége van valakire, aki táncba hívja.*” megbolygatta a zsűri, s később az egész társadalom különböző szintjeinek kedélyeit, egészen az UNESCO-ig [9]. Az 1990-es években lassan megindult **szemléletváltás** kicsúcsosodni látszik napjainkban. A terület adta lehetőségek persze lehetővé teszik ezt a fajta viselkedési lehetőséget, kimagasodást, de a világkiállítás **nemzetközi trendjeinek** megjelenése előtt elfogadott városépítészeti tény volt a Giralda-nál csak alacsonyabb épületek tervezése. Míg az 1929-es

Balra: a Giralda és a „mögötte” épülő Torre Sevilla egy képen, speciális nézőpontból
[/www.sevilla21.es/](http://www.sevilla21.es/)

Lent: a Torre Sevilla a valóságban a Giraldából nézve
/saját fotó/

latin-amerikai expon a „sevillai regionalizmus” jegyében már a Plaza de España (Spanyolország tere) a városmagtól délre eső, tágas parkban felépített félkör alakú római amfiteátrumra emlékeztető, négy darab, egyenként 74 m magas toronnyal rendelkező épülettömeg is tiltakozást váltott ki a lakosság és a Real Academia de Bellas Artes (a Szépművészetek Királyi Akadémiája) körében, addig az 1992-ben megrendezett világkiállításra már a Giralda 101,5 m magas tornyánál magasabb építmények emelése sem jelentett gondot, igaz, ez esetben csak hidakról (*Puente del V Centenario*, *Puente del Alamillo*) beszélhetünk [10]. Andalúzia **hagyománytisztelete** került szembe a **globalizáció** nemzetközi áramlataival, melyek a XX. század végére Spanyolország és Európa magjától is távoleső, de mégis az ország negyedik legnagyobb városát is elérték.

Néhány éve városi vita formálódott a 180 m magas Torre Sevilla megjelenésével kapcsolatban, melyben az ellenzők táborá szerint túl nagy befolyást okoz a városi sziluettben, sőt, egyenesen a **történelmi táj** elleni **merénylet**nek tartották az épületet. Városszéli elhelyezkedése és az EXPO pavilonjainak változatossága ugyan elbírják egy kortárs építmény beillesztését, de túlzó magassága **határkőszerű**, már **groteszk** hatású a kisvárosi agglomerációs területek és a település határán húzódó dombok előtt. Az UNESCO által összehívott találkozók során felmerült a város világörökség kincsei közé sorolt értékeinek veszélybe kerülése, s ez volt az az érv, mely leállította a további 3 városkapuszerű kijelölő szimbólum telepítését és 2011-ben a döntés publikálása is megtörtént.

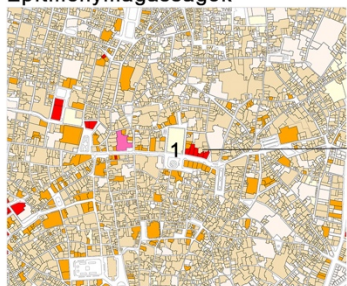
Balra: a városszéli „határkő” Triana városnegyed felett átnézve
www.wikiwand.com/

Lent: a Giralda fölé magasodó Torre Sevilla
skyscrapercity.com/

A 2005-ös szabályozási tervek még az akkori állapotában mutatják be az épületállomány és infrastruktúra jellemzőit. A kiemelt részleteken megfigyelhetők az elemzett helyszínek (1 – *Metropol Parasol*, 2 – *Torre Sevilla*) és az EXPO kapujánál elhelyezkedő, ma is álló épületek változatos magassági viszonyai a városszövet szinte egyöntetű beépítésével szemben, de 8-10 emeletnél magasabbra ezek sem törnek.

Építménymagasságok

Encarnación városnegyed

Épületállomány életkora

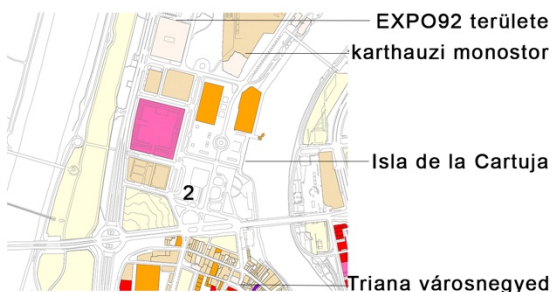

Encarnación városnegyed

Infrastruktúra és zöld területek

Encarnación városnegyed

EXPO92 területe
karthauzi monostor

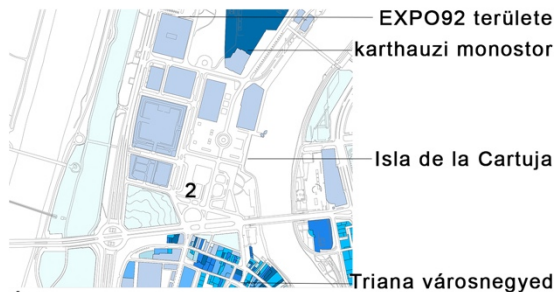
Isla de la Cartuja

Triana városnegyed

Szintszám

Forrás: i 3.2. térkép, a PGOU 2005. júliusi adatállománya

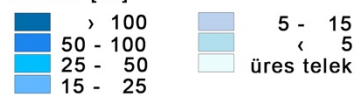

EXPO92 területe
karthauzi monostor

Isla de la Cartuja

Triana városnegyed

Életkor [év]

Forrás: i 3.2. térkép, a PGOU 2005. júliusi adatállománya

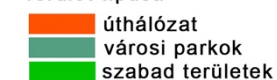

EXPO92 területe
karthauzi monostor

Isla de la Cartuja

Triana városnegyed

Terület típusa

Forrás: i 3.2. térkép, a PGOU 2005. júliusi adatállománya

Megváltozott téri szituáció, referenciapontok

E kortárs beavatkozások valamely kiemelkedő dimenziójuk által biztos referenciapontokként bukkantak fel Sevilla városképében. A **tér**, mint találkozási pont és a **kapu**, mint lehatárolás, kijelölés és a külvilág felé irányuló nyitás minden korban fontos szereppel bírt egy város életében.

Mit is nevezünk az építészetben **városi térnek**? Milyen céllal alakultak ki minden városállam szerkezetében jól megfigyelhető **nyitott területek**? A tér mindig is a történelem eseményeinek színteréül szolgált. A város lakói találkozási pontként, **referenciaként** használják a mai napig. Művészet, kultúra megnyilatkozásának színtere, melyet a társadalom és az idő egyre csak gazdagít. Elengedhetetlenül kötődik a városhoz, melyben elhelyezkedik, annak szerves részét képezi. Ahogy a társadalom változik, igényeihez mérten formálódik a tér is, újra felfedezhető, újra értelmezhető. Az építészet is ezt a folytonos megújulást segíti elő, aktuálissá formálja az adott kor emberei számára. **Tér és építészet** között megszakíthatatlan **kapcsolat** létesül, melyben törvényszerűen az utóbbi szab határokat a közbe ékelődő területnek. Határolja, léptéket ad neki, körülveszi, keretek közé foglalja. Formálja, s akár új kontextusba is helyezheti. A materiális építészet közbezárja az anyagtalan teret. A nyugati városállamok fennállásának történetében mindig jelen volt a tér közösségi értelmezése. Különösen Európa déli részein figyelhető meg a közterületek teljes kihasználása. Élettér és történelem is egyben. **Találkozóhely**, de múlt és jelen is egyszerre. Jürgen Mayer beavatkozása azonnal felkeltette Sevilla városának

Térélmény a Plaza Mayor-on és a -1.szintre való lejutásnál
/saját fotók/

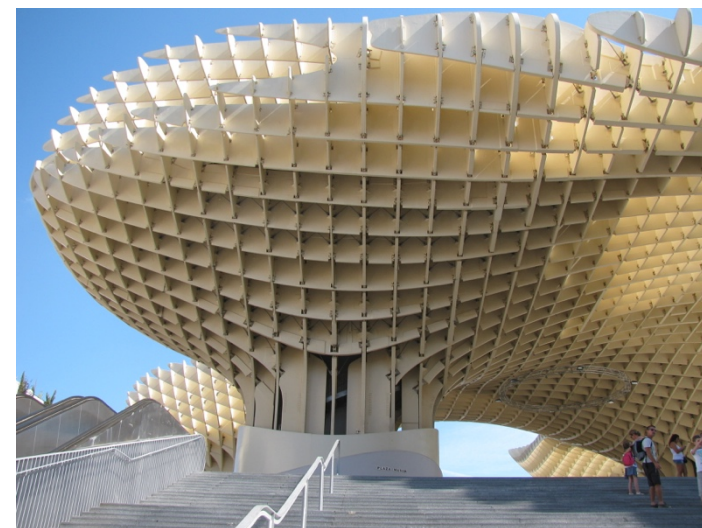

A beton tönk és a tér egykori találkozási pontjának, a
szökőkútjának a kapcsolata
[/www.thefakeplastictree.blogspot.com/](http://www.thefakeplastictree.blogspot.com/)

népét, hiszen teljes mértékben **ellentmond** az évszázadokon keresztül **mintaképnek** számított térértelmezésnek.

Az ókori görög városállamok agórája teljesen nyitott tér a végtelenség felé. Tiszta elemekkel alakított, a színház koncepciójával összefüggő alkotás. A theatron görög szó tér jelentése is a körültekintést, akadálytalan kilátást vetíti előre, mely teljesül a piacterek, gyülekezési pontok kialakításában.

A Plaza de la Encarnación esetében annak ellenére, hogy a szó szoros értelmében vett térről beszélünk, a járószint nem birtokol különös figyelmet. A tekintet minduntalan a hivalkodó napernyőkre irányul, közöttük a **tájékozódás** nem egyszerű feladat. Az emelvényre helyezett városi tér, mely nevében (*Plaza Mayor*) is mutatja főtér szerepét, **megbontja** a vizuális egységet, nincs meg az akadálytalanul belátható horizont. Attól függően, mely irányból közelítjük meg az együttest, kisebb, nagyobb akadályokba ütközhetünk az egyes funkciók megtalálásakor. A fedett piactér -1. szintje minden tájékozdási útmutató nélkül várja a látogatókat, akik ha nem ismerik a tér minden funkcióját, valószínűleg elmennek a helyszínről anélkül, hogy bejárták volna. A kissé labirintusszerű felszíni állapothoz képest a panorámaterasz kanyargós kifutójáról minden irányban teljesen beláthatóvá válik a város. Teljesen új szemszögből tárul fel Sevilla, fő turistalátványossággá emeli a látogatók számára a Plaza de la Encarnación-t. Napjainkban referenciapontként szolgál a városon belül, ha a téren belüli tájékozódás nehézkes is, de a városon belüli központi szerepe megkérdőjelezhetetlen.

Monumentális lépcső a Plaza Mayor-hoz

Kilátás a katedrálisra és a Giraldára
/saját fotók/

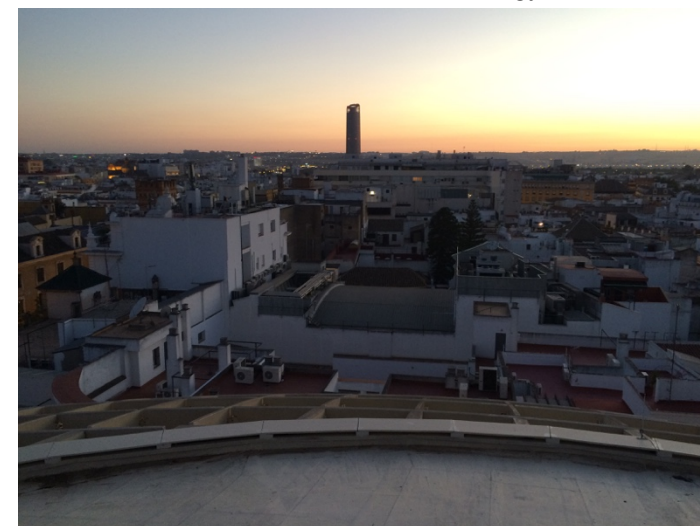
A kapu, ez esetben **városkapu** az ókori civilizációk, középkori városok **fallal körülvett** mivoltára utal. A vár- vagy városfal legföltettebb és egyben legveszélyesebb pontja is, mely **védelmet biztosít** idegenekkel szemben, de magában hordozza a világ felé **nyitás** lehetőségét is. Az adott településhez vezető legfontosabb **utak tengelyében** helyezkedik el. Városfalon torony, bástya is kapcsolódhat hozzá, mely magasságával kitekintést nyújt az érkezőkre. Akárcsak a tengerek partjain épített világítótornyok, viszonyítási pontként használhatók, melyek már bizonyos távolságból felismerhetők a közeledők számára. Mint korábban említésre kerültek a római, abbaszida és almohád idők városfalai és kapuépítményei, a Torre Sevilla távolról is felismerhető egyszerű tömegével kívánja a Giralda-val átellenes pontban a városba érkezőket segíteni a tájékozódásban. **Fegyelmezett** megjelenésével, **dísztelenségével** nem kíván versengeni a hagyományok szimbólumának is tekinthető harangtoronnyal. Útmenti, meghatározó tengelyre telepítése vitathatatlan, de magassága már túlzó, mely háttérbe szorítja a barátságos **üdvözlő**, a megérkezés megnyugtató tudatát keltő **hírnök** szerepet.

A város új reklámcikkei

A **feltűnő** megjelenés, az **újdonosság** hatása, kényes szituációk teremtése csak mindinkább a társadalom figyelmének középpontjába terelik gazdájukat, ez az építészetben sem különbözik. Egy-egy meghökkentő hír, beavatkozás, jó szögből elkaptott fotó, s a fókuszpont máris az adott városra helyeződik. Az

A Torre Sevilla a Triana városnegyedből közelítve

A kimagasló Torre Sevilla a Metropol Parasol kilátóteraszáról nézve /saját fotók/

urbanizációs folyamatok lassú gazdaságot fellendítő hatásán kívül a „branding”, vagyis ez esetben városarculat kialakítása tudatos cselekedet egy olyan turizmusorientált település esetében, mint Sevilla. A város érdekeinek előtérbe helyezésére került sor az évszázadokon át fennálló skyline-nal szemben. A város jelezte, ő él, élni szeretne, melynek fenntartásához időről időre megújulásra van szükség, mely nem feltétlen negatív hangot kell, hogy magában hordozzon. Nem rombolásról, hanem **vérfrissítés**ről van szó.

A létrejött új egyensúlyi állapot

A **kontraszt**, az **ellentmondásosság**, a megrökönyítés alapvető pillérjei egy termék **eladhatóság**ának. Turisztikai szempontból a Metropol Parasol és a Torre Sevilla is ilyen „**termékeknek**” számítanak, s utazó tömegek figyelmének felkeltéséhez pont ez szükséges. Az előbbiről átadásától számított négy év után elmondható, hogy hiányosságaival, elnagyolt részleteivel együttvéve a minden megkövetelt funkciót magában foglaló téregyüttes **működik**: 2012 óta tüntetések, felvonulások, húsvéti körmenet helyszínéül is szolgált, valamint mindennapi feladatait is ellátja, legyen szó helybeliek által látogatott piacról vagy külföldieket lenyűgöző kilátóösvényről. Hasonló következtetések levonására a Torre Sevilla által kínált, szintén sokszínű funkciók esetében még várni kell. A magában foglaló szálloda és panorámaterasz megnyitása 2017 első felében esedékes, míg a hozzákapcsolódó két bevásárlóközpont és a környezetrendezés elkészülte tovább várta magára. A város életébe való belépésüknek és annak aktív

részesévé válásának elengedhetetlen velejárójának ígérkezik az 1992. évi világkiállítás területének rendezése, színvonalának folyamatos emelkedése.

A város viszont nem csupán „brand” és termék, hanem élő **organizmus**, hely, mely, évezredek óta a **kommunikáció** színtere, melyben nemcsak áru-, hanem információ- és véleménycseréről is beszélhetünk. Sevilla sziluettjének e két vitatott eleme jó példa a kortárs városépítészeti **párbeszéd** létjogosultságára és nélkülözhetetlenségére. Megmozgatták a társadalom minden szintjét pro és contra, beszédtemát adtak a hétköznapokra, s bizonyították: a város él! Képes volt szóba állni önmagával, érvényes kérdéseket megfogalmazni identitásával kapcsolatban és úgy tűnik, rájuk minőségi válaszokat adott. Természetesen mindehhez szükség volt a kezdeti bátorságra, mellyel hozzá mert nyúlni a kialakult rendhez, megbolygatva a hagyományos városszerkesztési elveket, szabályokat. A folyamatos **oda-visszacsatolás** városépítészeti kommunikáció szintjén is meghozta hatását. A Giralda nem versenytársakat, vagy hívatlan élőködőket, hanem „**táncpartnereket**” kapott, melyek nem vesznek el értékéből, ugyanakkor kiszélesítik és közelebb hozzák Sevilla látképét az emberekhez.

Hivatkozások

- [1] Gál, Béla. Biológia. Az életközösségek biológiája. Az evolúció és az öröklődés 12. Szeged, Mozaik Kiadó, 2008.
- [2] Miguel Ángel Tabales Rodríguez könyve: A sevillai Alcázar. Elméletek az eredetéről és középkori átalakulásáról. Régészeti kutatás tanulmánya 2000-2005 között:
Tabales Rodríguez, Miguel Ángel. El Alcázar de Sevilla. Reflexiones sobre su origen y transformación durante la edad media. Memoria de Investigación Arqueológica 2000-2005. Sevilla, Junta de Andalucía, Consejería de Cultura, 2010.
- [3] A Plaza de la Encarnación városi tér története, összefoglalója:
Plaza de la Encarnación (Sevilla) - [https://sevillapedia.wikanda.es/wiki/Plaza_de_la_Encarnación_\(Sevilla\)](https://sevillapedia.wikanda.es/wiki/Plaza_de_la_Encarnación_(Sevilla))
- [4] Sevilla városfalának 13 kapuja, cikk 2014. decemberéből:
Las trece puertas de la muralla de Sevilla, 2014. december –
<http://www.antrophistoria.com/2014/12/las-trece-puertas-de-la-muralla-de.html>
- [5] Az 1992-es EXPO hivatalos honlapja:
EXPO92 - <http://www.expo92.es/laexpo/index.php?seccion=elrecinto>
- [6] Spanyolország építészetére vonatkozó általános szabályozási terv hivatalos honlapja:
Plan General de Ordenación Urbana (PGOU) - <http://www.pgou.eu/Sevilla.htm>
- [7] Gonzalo Carrasco Purull és Pedro Livni kritikája 2011. májusából: Paranormális működés: A Metropol Parasol és más para-technikák:
Carrasco Purull, Gonzalo – Livni, Pedro. Actividad paranormal: Metropol Parasol y otras para-tecnias, 2011. május 27. -
<https://vostokproject.com/2011/05/27/actividad-paranormal-metropol-parasol-y-otras-para-tecnias>

- [8] A Torre Sevilla összefoglalója:
Torre Sevilla - https://es.wikipedia.org/wiki/Torre_Sevilla
- [9] Pilar Choza cikke 2006. decemberéből: Egy óriás emelkedik ki a sevillai síkságból. 3 építész verseng a Cajasol székházat magában foglaló torony megépítéséért Sevillában:
Choza, Pilar. Un gigante emerge en la llanura sevillana. Tres arquitectos compiten por construir la torre que albergará la sede de Cajasol en Sevilla, 2006. december 12. - http://elpais.com/diario/2006/12/12/cultura/1165878002_850215.html
- [10] Javier Macías cikke 2016. áprilisából: Sevilla várossziluettje: a 10 legmagasabb épület. A Giralda a város 4. legmagasabb építménye, amit az Alamillo és a Centenario hidak valamint a Torre Pelli bőven túlszárnyalnak:
Macías, Javier. Skyline de Sevilla: los diez edificios más altos. La Giralda es la cuarta construcción más alta de la ciudad, donde los puentes del Alamillo y del Centenario y la Torre Pelli la superan ampliamente, 2016. április 4. – http://sevilla.abc.es/sevilla/sevi-skyline-sevilla-diez-edificios-mas-altos-201604042340_noticia.html

Forrásmegjelölés

- Gál, Béla. Biológia. Az életközösségek biológiája. Az evolúció és az öröklődés 12. Szeged, Mozaik Kiadó, 2008.
- Miguel Ángel Tabales Rodríguez könyve: A sevillai Alcázar. Elméletek az eredetéről és középkori átalakulásáról. Régészeti kutatás tanulmánya 2000-2005 között:
Tabales Rodríguez, Miguel Ángel. El Alcázar de Sevilla. Reflexiones sobre su origen y transformación durante la edad media. Memoria de Investigación Arqueológica 2000-2005. Sevilla, Junta de Andalucía, Consejería de Cultura, 2010.
- Manuel Montero Vallejo könyve: A városiasodás története Spanyolországban I. a neolitikumtól a kora középkorig:
Montero Vallejo, Manuel. Historia del urbanismo en España I del eneolítico a la baja edad media. Navalcarnero (Madrid), Gráficas Rógar, S. A., 1996.
- Terence Riley könyve: On-site. Építészet Spanyolországban, napjainkban:
Riley, Terence. On-site. Arquitectura en España, hoy. Madrid, PromoMadrid, 2006.
- Miguel Villegas cikke 2009. novemberéből: Egy a csiperkék közül... Vagyis miért okoz nekünk bosszúságot a Metropol Parasol...
Villegas, Miguel. Una de champiñones... O de por que Metropol Parasol nos causa desazón... 2009. november 18. – <http://arquitectonica.net/2009/11/18/una-de-champinones-o-de-por-que-metropol-parasol-nos-causa-desazon/>
- Pablo Domingo cikke 2015. januárjából: Sevilla gombái: Metropol Parasol, séta a felhők között:
Domingo, Pablo. Las Setas de Sevilla: Metropol Parasol, un paseo por las nubes, 2015. január 15. – <http://www.10endibujo.com/metropol-parasol/>

- A Plaza de la Encarnación városi tér története, összefoglalója:
Plaza de la Encarnación (Sevilla) - [https://sevillapedia.wikanda.es/wiki/Plaza_de_la_Encarnación_\(Sevilla\)](https://sevillapedia.wikanda.es/wiki/Plaza_de_la_Encarnación_(Sevilla))
- A Metropol Parasol összefoglalója:
Metropol Parasol de la Encarnación - https://sevillapedia.wikanda.es/wiki/Metropol_Parasol_de_la_Encarnación
- Gonzalo Carrasco Purull és Pedro Livni kritikája 2011. májusából: Paranormális működés: A Metropol Parasol és más para-technikák:
Carrasco Purull, Gonzalo – Livni, Pedro. Actividad paranormal: Metropol Parasol y otras para-tecnias, 2011. május 27. - <https://vostokproject.com/2011/05/27/actividad-paranormal-metropol-parasol-y-otras-para-tecnias>
- „Mila Camomilla” cikke 2013. májusából: A Megtestesülés tere: a XXI. század társadalmi emlékműve:
„Camomilla, Mila”. La Plaza de la Encarnación: monumento social del siglo XXI, 2013. május – <http://thefakeplastictree.blogspot.hu/2013/05/la-plaza-de-la-encarnacion-monumento.html>
- Építészeti blogbejegyzés 2013. áprilisából: Metropol Parasol. Sevilla Megtestesülés terének gombái
Metropol Parasol. Las Setas de la plaza de la Encarnación de Sevilla, 2013. április 3.
<http://laurbana.com/blog/2013/04/03/metropol-parasol-las-setas-de-la-plaza-de-la-encarnacion-de-sevilla/>
- José Fariña urbanisztikai blogbejegyzése 2012. májusából: Sevilla, néhány gomba bekebelezi a Megtestesülés terét
Fariña, José. Sevilla, unas setas se comen la Encarnación, 2012. május 10.
<https://elblogdefarina.blogspot.hu/2012/05/sevilla-unas-setas-se-comen-la.html>

- A Torre Sevilla összefoglalója:
Torre Sevilla - https://es.wikipedia.org/wiki/Torre_Sevilla
- A Torre Sevilla bemutatóhonlapja:
<http://www.servihabitat.com/torresevilla>
- Pilar Choza cikke 2006. decemberéből: Egy óriás emelkedik ki a sevillai síkságból. 3 építész verseng a Cajasol székházat magában foglaló torony megépítéséért Sevillában:
Choza, Pilar. Un gigante emerge en la llanura sevillana. Tres arquitectos compiten por construir la torre que albergará la sede de Cajasol en Sevilla, 2006. december 12. - http://elpais.com/diario/2006/12/12/cultura/1165878002_850215.html
- Juan Diego Márquez cikke 2013. áprilisából: A Torre Pelli az építőipar 7%-át foglalja magában Andalúzia „fővárosában”
Márquez, Juan Diego. La Torre Pelli acapara el 7% del sector de la construcción en la capital, 2013. április 14. – <http://www.larazon.es/local/andalucia/la-torre-pelli-acapara-el-7-del-sector-de-la-F11864421#.Ttt1a6nHBPbUEv8>
- Az 1992-es EXPO hivatalos honlapja:
EXPO92 - <http://www.expo92.es/laexpo/index.php?seccion=elrecinto>
- Az 1992-es EXPO örökségét védő szervezet hivatalos honlapja:
Asociación Legado EXPO Sevilla - <http://www.legadoexposevilla.org>
- Sevilla városfalának 13 kapuja, cikk 2014. decemberéből:
Las trece puertas de la muralla de Sevilla, 2014. december – <http://www.antrophistoria.com/2014/12/las-trece-puertas-de-la-muralla-de.html>

- Javier Macías cikke 2016. áprilisából: Sevilla várossziluetdje: a 10 legmagasabb épület. A Giralda a város 4. legmagasabb építménye, amit az Alamillo és a Centenario hidak valamint a Torre Pelli bőven túlszárnyalnak:
Macías, Javier. Skyline de Sevilla: los diez edificios más altos. La Giralda es la cuarta construcción más alta de la ciudad, donde los puentes del Alamillo y del Centenario y la Torre Pelli la superan ampliamente, 2016. április 4. –
http://sevilla.abc.es/sevilla/sevi-skyline-sevilla-diez-edificios-mas-altos-201604042340_noticia.html
- Spanyolország építészetére vonatkozó általános szabályozási terv hivatalos honlapja:
Plan General de Ordenación Urbana (PGOU) - <http://www.pgou.eu/Sevilla.htm>
- M. Ruesga és A. Fraile cikke 2015. júliusából: A Torre Pelli melletti folyóparti sétány 40000 m² kiterjedésű lesz
Ruesga, M. – Fraile, A. El Paseo fluvial junto a la Torre Pelli contará con 40000 metros cuadrados, 2015. július 28. –
<http://www.diariodesevilla.es/article/sevilla/2080073/paseo/fluvial/junto/la/torre/pelli/contara/con/metros/cuadrados.html>